

Omgevingsvisies basis voor stedelijke ombouw

6 maart 2026

De steden worden op grote schaal verbouwd. Vermeende eisen van het klimaat, inperking automobiliteit, afkoppelen aardgas, digitalisering en surveillance, dataverzameling, het zijn allemaal onderdelen van wat de stedelijke transitie wordt genoemd. Het is wellicht de grootste reeks van aanpassingen aan de stad sinds de naoorlogse wederopbouw. Deze 'transitie' verschilt echter van haar historische voorganger: de veranderingen komen van internationale organen, aangestuurd door grote commerciële belangen en ideologische maatschappelijke

visies. Een verkenning.

Dorpen en steden op de schop

Bewoners zien hun woon- en leefomgeving snel veranderen. Overal zijn er werkzaamheden: aan wegen en straten. Als de bouwhekken zijn opgeruimd blijkt de weg versmald, parkeerplaatsen opgeheven of camera's geplaatst. Wie regelmatig in andere dorpen en steden komt, zal opvallen dat deze werkzaamheden overal, en tegelijkertijd, plaatsvinden. Er is dan ook sprake van een landelijke aansturing.

"In grote lijnen: de 'grote verbouwing' zal worden vastgelegd in de 'Nota ruimte'. Het project valt nu onder de Nationale Omgevingsvisie (Novi) uit 2020, en zal deze op termijn vervangen. Onder de Novi lopen momenteel 22 nationale programma's, die allemaal aanspraak maken op landgebruik. Het inmiddels beruchte Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) waar het stikstofbeleid onder valt, is slechts één van die programma's. Er zijn verder nog zes programma's die zich richten op bodem en water, zes programma's die zich bezighouden met het aanleggen van een infrastructuur voor "duurzame energie en een circulaire economie", nog eens zes programma's voor "leefbare steden en regio's", een nationaal milieuprogramma, een natuurprogramma en een programma voor defensievastgoed."

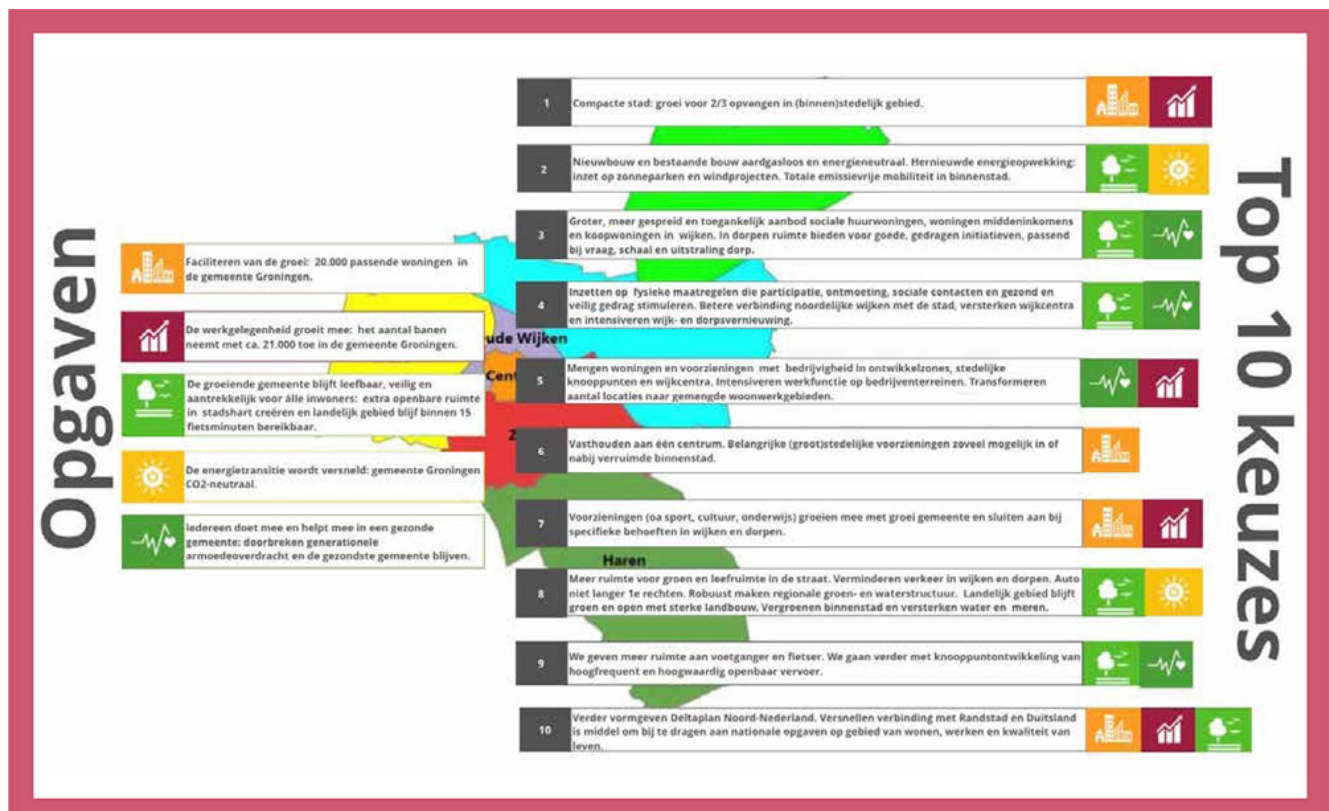
In [dit artikel](#) van Elze van Hamelen leest u hier meer over.

Het gaat voor dit artikel te ver om ook de internationale aansturing te bespreken en alle agenda's met als eindjaar 2030 die daaraan ten grondslag liggen. Dit kunt u in onderstaande video bekijken van Maartje van den Berg.

Het belang van kennis van de Omgevingsvisie

Met de naderende gemeenteraadsverkiezingen is het goed om te weten dat het vooral de gemeenten zijn die uitvoering moeten geven aan de (inter-)nationale agenda's. Invloeden op provinciaal, landelijk, laat staan internationaal niveau, is weinig zinvol. Op gemeenteniveau is het haalbaar om invloed uit te oefenen op deze vaak dwingende agenda's.

De basis hiervoor is de Omgevingsvisie. Hierin worden de contouren geschetst van hoe uw dorp of stad er in de nabije toekomst uit gaat zien. Eigenlijk is de ombouw al gaande. Onderstaand een voorbeeld van zo'n Omgevingsvisie, in dit geval van de stad Groningen. [Het hele document vindt u hier](#).

Na het lezen zal opvallen hoeveel veranderingen op stapel staan. Om er een paar te noemen:

- Maximum snelheid vrijwel overal terug naar 30 km/u;
- Minder parkeerplaatsen;
- Menging soorten verkeer (vertraging autoverkeer);

- Prioriteit voetgangers en fietsers, ook in regionaal verkeer;
- Inzet digitale technieken (lees: camera's, kentekenregistratie, sensoren, red.) ter bevordering van de veiligheid;
- Gedragsbeïnvloeding ! "Beter sturen op ruimtelijke transitie in de binnenstad";
- Gemeente krijgt politiecontrole met als prioriteit ondermijning, digitale dreiging, criminaliteit, maatschappelijke onrust & polarisatie;
- Verbinding tussen het veiligheids- en zorgdomein met als speerpunten jeugd en personen met verward gedrag (dataverzameling en -verwerking);
- Afkoppeling aardgas en omzetting naar elektriciteit;
- Klimaatadaptatie en vergroening;
- Stedelijke verdichting (hoogbouw) om energietransitie te versnellen;
- Bij gebiedsontwikkeling moet het project zelf in zijn energievoorziening voorzien; Hoe, is onduidelijk.
- CO₂-neutraal in 2035, met gevolgen voor huishoudens en verkeer;
- Forse uitbreiding van windenergie op zee;
- Stimuleren dat bewoners en ondernemers zo veel mogelijk energie duurzaam en lokaal opwekken.
- Naast technische maatregelen zetten we in op bewustwording en gedragsverandering.

Het is een niet complete opsomming. Het is duidelijk, steden en dorpen gaan grootschalig op de schop. Opvallend is dat de voor 'gedragsbeïnvloeding' noodzakelijke dataverzameling door camera's, sensoren, toegangspoortjes en kentekenherkenning niet aan de orde komen. Begrijpelijk, omdat dit onderdeel de privacy van alle inwoners zal raken. Onzichtbaar worden zij (nu al) in de openbare ruimte gevolgd om 'verkeersstromen vast te stellen', 'sociale veiligheid te bevorderen', 'criminaliteit op het spoor te komen' en sturing te geven aan gewenst gedrag, zoals dat in China in optima forma in praktijk is gebracht.

Omgevingsvisie handvat voor beïnvloeding

Zoals gezegd is het Omgevingsplan bepalend voor de grote veranderingen in dorpen en steden. Meestal worden deze beleidsnotities ingeleid met goede intenties zoals in het geval van Groningen: *"Omgevingsvisie: een zo hoog mogelijke leefkwaliteit in een groene, gezonde en veilige leefomgeving."* Maar u

zult deze tekst in vrijwel alle Omgevingsvisies tegenkomen.

Adviseur Elze van Hamelen schrijft over dit onderwerp:

“Ik raad aan om in de provincie en gemeente waar je woont kijken wat de status is, en zo mogelijk daar ook een zienswijze in te dienen.

Mocht dat niet meer mogelijk zijn, dan zijn er waarschijnlijk nog kansen voor nog inspraak of participatie. Abonneer je op de gemeentelijke of provinciale nieuwsbrief, of op [officiële bekendmakingen](#).

Is de visie al bekrachtigd, dan wordt deze nu door ambtenaren in programma's uitgewerkt. Volg de vergaderingen in betreffende commissies daarover, en ga inspreken of dien je commentaar in. Houd ook de Omgevingsplannen in de gaten, die vertalen de visie en programma's in juridisch bindende regels.”

In een aantal handzame tips geeft Van Hamelen aan hoe het gebruik van AI (Kunstmatige Intelligentie) het reageren op een Omgevingsvisie kan vereenvoudigen en versnellen: *“Beleidsdocumenten zijn vaak geschreven in ondoorgrondelijk ambtelijk jargon. Vraag door: wat betekent dit concreet, in de praktijk? Hoe ziet mijn straat er uit als de plannen doorgaan? Zijn er dan nog boeren? Mag ik nog auto rijden?”*

Meer over het reageren op een Omgevingsvisie [leest u hier](#).

[Gemeenten voeren mondiale agenda's uit. De koers keren, het kan wel!](#)

Stem wijzer, stem lokaal

EZAZ geeft geen specifiek stemadvies, maar beperkt zich tot een algemeen advies. Invloed uitoefenen via gemeentelijke verkiezingen is het effectiefst via lokaal georganiseerde partijen. Raadsleden van landelijke partijen zijn veelal gehouden aan de landelijk gemaakte afspraken, waardoor een lokale invulling voor hen niet eenvoudig is.

Een lokale partij heeft die beperking niet. Afhankelijk van de politieke agenda van een lokale partij kan kennismaken met en stemmen op een lokale partij de invloed op de uitvoering van de landelijke agenda's vergroten.

Veelal ontbreekt bij raadsleden de noodzakelijke kennis. Tijdgebrek of selectief belangstelling in bepaalde onderwerpen, belemmeren hun invloed op beleid. Het informeren van de raadsleden, ook die landelijk verbonden zijn, kan de kennis van zaken vergroten. Het toezenden van artikelen of documenten, maar ook het inspreken bij raadsvergaderingen kan zeer effectief zijn.

Stemmen alleen zal helaas onvoldoende soelaas bieden tegen de (inter-)nationale agenda's en achterliggende belangen.

Onderstaand een video van Maartje van den Berg die onlangs in Groningen de achtergronden van de stedelijke transitie toelicht.